

FAKULTNÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLMOUC, HÁLKOVA 4

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Milostné příběhy v literatuře

Olomouc, červen 2015

Vedoucí práce:

Tereza Režňáková

Mgr. Hana Hýžová

Obsah

1	EMOCE A LÁSKA.....	5
1.1	Vymezení pojmu EMOCE – CITY	5
1.2	Vymezení pojmu LÁSKA	5
2	Milostné dvojice napříč dějinami	6
2.1	Úloha lásky v literatuře.....	6
2.2	Inspirace biblí	7
2.3	Antické báje.....	7
2.4	Dvorské eposy ze středověku	9
2.5	Renesance	9
2.6	Klasicismus.....	11
2.7	Preromantismus	12
2.8	Romantismus	14
2.9	Novoromantismus.....	23
2.10	Realismus.....	25
3	1. polovina 20. století	27
3.1	Celková charakteristika	27
3.2	1. Světová válka.....	27
3.3	2. Světová válka.....	29
3.4	2. Polovina 20. Století.....	31
4	Závěr.....	32

Abstrakt

S milostnou tematikou a milostnými příběhy se v literatuře setkáváme odpradávná. Prostřednictvím této práce o známých milostných dvojicích, bych Vás ráda seznámila s různými pohledy na milostný cit a lásku v různých etapách literárního vývoje.

Abstract

In my final work I am focused on amorous couples in literature from the Bible to the 90s 20th century. I describe love stories of couples and focus on their relationship.

ÚVOD

Ve své práci jsem se zaměřila na díla s milostnou tematikou napříč dějinami a stoletími. Začínám inspirací na prvopočátku u Adama a Evy a postupem přes jednotlivé formy a styly pokračuji do 2. poloviny 20. století. Představuji a ukazuji milostné dvojice a lásku ze všech možných úhlů a jejích podob. Toto téma jsem si vybrala, neboť literatura je nezbytnou součástí mé existence. Je pro mě zdrojem nové energie a neustále v ní nacházím nové a nové poznání. Postavy, které v ní žijí, jsou ve velké míře stejně tak lidmi jako my. Stejně tak jsou schopni milovat a nenávidět a svoje lásky různě prožívají. Několik zamyšlení, která nás budou chronologicky provázet „podobami lásky v literatuře“, nejsou žádným čtenářským deníkem, ale mohou nám snad ukázat, že i my jsme občas románovými hrdiny.

Odi et amo. Quare id faciam,
fortasserequiris.

Nescio, sed fierisentio et
excrucior.

Miluji a nenávidím. Proč tak
činím, možná se ptáš.

Nevím, ale cítím, že to tak je, a
mučím se tím.

(G.V.Catullus, Ad Lesbiam 85)

1 EMOCE A LÁSKA

1.1 Vymezení pojmu EMOCE – CITY

Emoce můžeme charakterizovat jako komplexní jevy, které zná z vlastní zkušenosti každý z nás. Hněv, radost, smutek, strach, ale i lítost a bolest jsou každodenní součástí našeho lidského života. Charakterizují reakci jedince na danou situaci a pomáhají mu reagovat na různé výzvy prostředí.

Rozlišujeme několik emocí a citů:

Emoce – převážně krátkodobé zážitky spojené s uspokojením potřeb jedince, vznikají rychleji než myšlení

City – dlouhodobé prožívání spojené s potřebami a hodnotami jedince

Nálady – citové stavy s dlouhým trváním

Afekty – silné, bouřlivé city se silnou intenzitou, ale krátkým trváním

Vášně – silné, pevné a hluboké city, které ovládají myšlení a činnost jedince

Základní emoce se dají rozdělit na:

- a) kladné – radost, láska, spokojenost
- b) záporné – smutek, nenávisť, strach

1.2 Vymezení pojmu LÁSKA

Láska. Láska je věčné téma literatury. Tento prožitek byl zpracován již mnohokrát nejznámějšími spisovateli světa, ale co to ta láska vlastně je? Pro každého z nás trochu jiný pocit, ale v podstatě je to pocit či emoce, který cítíme k opačnému pohlaví. Tento stav nás naplňuje štěstím, odvahou, dává nám (pocit) naděje, dojem, že jsme pro někoho důležití. Láska může mít i spoustu podob. Může být šťastná i nešťastná, opěťovaná i neopěťovaná, krátká (milostné vzplanutí) i dlouhodobá (manželství), vášnivá i platonická. Mnoho lidí věří i na lásku na první pohled. Milostná láska je cit poutající k sobě dva jednotlivce, je plný emocí, je bouřlivý, nebezpečný a někdy i tragický. Souhrn toho všeho vytváří z lásky nekonečné možnosti inspirací, a proto představuje jeden z nejčastějších

námětů pro literaturu. Díky fantazii autorů máme možnost v dílech poznávat a zasvětit do nejrůznějších podob lásky.

Z psychologického hlediska je láska citový vztah a rozlišujeme 2 formy lásky:

- a) Smyslnou – vzniká mezi milenci, mužem a ženou, mužem a mužem, ženou a ženou
- b) Duchovní – vztahy mezi rodiči a dětmi, přáteli

V zásadě dělíme lásku na 3 druhy – rodičovskou, charitativní a erotickou.

Láska – může vzniknout na první pohled, kdy jedinec miluje svou představu (imago), kterou promítá do konkrétní osoby. Stav, který v nás vyvolává pohled na fyzicky atraktivního jedince, však nesmíme zaměnit se skutečnou láskou, protože v tomto případě se jedná jen o sexuální zaujetí.

Plnohodnotná láska – není iluze, ale intimní partnerské soužití, které samo o sobě dává partnerům smysl a dokáže vytvořit svazek, manželství, které odolává nepříznivým vnějším okolnostem.

Vášnivá láska – směs silných pocitů, zejména něžností a sexu, ale i zármutku a úzkosti. Projevuje se prudkostí a bouřlivostí. Tato láska čím je silnější, tím je zranitelnější.

2 Milostné dvojice napříč dějinami

2.1 Úloha lásky v literatuře

Knihy byly vždy odrazem lidského života. Psalo se o válkách, problémech společnosti a lidí, o přátelství, ale hlavně se psalo o lásce, která měla vždy hlavní úlohu v životě člověka. Dějala ho veselým a šťastným, ale i zlomeným a nešťastným. Spisovatele bychom tedy mohli považovat za posly lásky, kteří nám ji přibližují v osudech jiných lidí. Mnohdy můžeme v knihách najít situace, které odrážejí naši situaci v lásce a mohou nám pomoci. Některé knihy s tímto motivem v nás také můžou nechat hluboký odraz, protože láska jak víme je málokdy šťastná a bezstarostná, ale život bez lásky je jako růže bez poupěte - nemožná věc.

„Láska je dým, jak vzdech se rozplyne,

láska je plamen, který v očích žhne,

láska je moře vyplakaných slz,

láska je šílenství, jak každý ví,
zákeřný jed i balzám hojivý.“

(William Shakespeare, Romeo a Julie)

2.2 Inspirace biblí

Bible – nejčtenější kniha na světě. Písmo svaté pro křesťany a židy. Bible se člení na starý a nový zákon.

Biblické příběhy (1939) – Ivan Olbracht

Adam a Eva

Jeden z prvních příběhů o milostném vztahu nalezneme v bibli. Adama a Evu můžeme brát jako pravzor všech partnerských dvojic. Bůh Hospodin stvořil člověka z hlíny, vdechl mu život a dal mu jméno Adam. Stvořil pro něj ráj Eden a dva stromy, strom života a strom vědění všeho dobrého i zlého. Ovoce z těchto stromů bylo zakázané jíst. Potom Bůh stvořil ženu a dal jí jméno Eva. Od té chvíle byli spolu. Lstivý had našeptal Evě, ať ochutná zakázané ovoce a ona přemluvila Adama. Když okusili ovoce ze stromu Poznání, uviděli svou nahotu a poznali hřích. Z ráje však pro svůj čin byli vyhnáni a byla jim odebrána nesmrtelnost. Opustili bezstarostný život v ráji a stali se živiteli a ochránci svého rodinného krbu.

Biblická tematika se stala nekonečnou inspirací pro řadu umělců všech směrů.

2.3 Antické báje

Ve starém Řecku nacházíme mnoho mýtů a pověstí, jejichž hlavní téma tvořila láska. Je tu popsána a vylíčena láska všech druhů a podob. Osudy postav jsou často řízeny bohy, a proto nemají vždy možnost žít svobodným životem.

Paris a Helena (8. n. l.) - Publius Ovidius Naso

Na západním pobřeží Malé Asie poblíž Helléspontu vévodí celému kraji hrdě město Trója. Králův syn Paris se rozhodne vydat na cestu do Sparty, kde se na první pohled zamiluje do krásné Heleny, která je považovaná za nejkrásnější ženu. Paris se ji snaží zlákat a přemluvit, aby s ním odjela do Tróji. Helena se nechá zlákat bohatstvím a utíká s ním. Helenin manžel to zjistil, rozzuřil se a

vyhlásil válku Tróji a hlavně Paridovi. Rozpoutá se tedy válka. Helena se rozhoduje, že se vrátí, ale Paris jí to zakazuje a je rozhodnut bojovat. Celá Trója je na Parida naštvaná, protože ví, že válka je jeho vina. Nakonec válku vyhraje Helenin manžel. Parid je zabit a Trója je celá v plamenech. Helena se vrací se svým manželem domů, který jí vůbec nic nevyčítá a všechnu vinu přikládá Paridovi.

Příběh podle mě jen ukazuje neopětovanou lásku, ve které jde jedné straně více o bohatství. Helena se mi jeví jako vypočítavá žena, které jde hlavně o to, aby si žila bezstarostným životem v bohatství. Paris jí však opravdu miloval. Jeho láska k ní ho tak zaslepila, že dopustil zkázu celé Tróje.

Epos Odyssea (8. stol. př.n.l.) - Homér

Tento epos vypráví příběh Odyssea, dobrodruha a účastníka trojské války, který spoustu let překonává nástrahy a překážky bohů, jen proto, aby se mohl vrátit do své rodné země a především k manželce Penelopě a synu. Ta mezitím odmítá spousty nápadníků a věrně čeká na svého manžela. Celý epos končí setkáním Odyssea s jeho blízkými.

Tento příběh je pro mě symbolem manželské lásky, věrnosti a vytrvalosti.

Orfeus – Staré řecké báje a pověsti (1958) – Eduard Petiška

V řecké krajině žil slavný pěvec Orfeus, který hrál na lyru a zpíval tak krásně, že i ptáci přestali zpívat a lidé zapomínali na své starosti. Jeho zpěvu naslouchaly i vodní víly a do jedné z nich se Orfeus zamiloval. Jmenovala se Euridika. Jejich štěstí netrvá dlouho, neboť Euridiku uštkne had a ona umírá. Orfeus se vydává do podsvětí požádat Háda o navrácení života Euridice a zpívá tak smutné písně Hádovi a jeho ženě Persefóně, až Hádes svolí. Jeho podmínkou ale je, že se Orfeus nesmí na cestě zpět mezi živé na svou ženu podívat. On se ale ohlédne a jeho žena se rozplyne.

“Ve strachu zapomene Orfeus na slib a otočí se. Před očima se mu rozplyne obraz Euridiky a milovaná žena umírá podruhé. Lehký vánek se dotkne Orfeova čela jako poslední políbení a pak stojí na stezce uprostřed ticha sám a sám. Zoufalství přepadne Orfea, běží po stezce dolů jako šílený, volá Euridiku.“

Orfeus truchlí a zpívá tak žalostné písně, až ho zdivočelé ženy ukamenují. Orfeus je však šťastný, neboť se setkává opět se svou milovanou Euridikou.

Tato báje je pro mne vzorem čisté a bolestné lásky. Je smutná a krásná zároveň.

2.4 Dvorské eposy ze středověku

Z období středověku pocházejí známé eposy se zpracováním milostné poezie. V té době je láska vykreslována jako hluboký cit, spojený s obdivem, s úctou, neopětovaná a nešťastná. Lpí především na čistotě lásky a vztahu, žena je bytost čistá a ničím neposkvrněná, milenci musí o svou lásku bojovat a překonávat překážky.

Tristram a Izalda (polovina 14. stol., později Tristan a Isolda)

Dvorský epos čerpá ze staré keltské pověsti. Je to příběh velké lásky, která prošla mnoha zkouškami a zvraty. Mladý muž Tristram měl svému strýci, králi Markovi, přivést nevěstu, krásnou irskou princeznu Izaldu Plavovlasou. Musel překonat mnohá nebezpečí, než ji našel. Pro budoucí manžele připravila její matka nápoj lásky, aby se věrně milovali. Tento nápoj ale omylem vypil Tristram a od té chvíle oba milenci propadli neodolatelné vášni a milování. Tristram chtěl dostat slovo a přivést nevěstu, ale zároveň ho spoutával silný milostný cit. Milenci byli nuceni se tajně scházet. O jejich lásce se však dozvěděl král Marek, jenž podle zákona požadoval jejich smrt. I když se nakonec Tristram oženil s jinou ženou, přál si být pochován s Izaldou. Spolu také zemřeli.

Na tomto příkladě vidíme, že láska mnohdy působí mimo naši vůli, ovládá naše city a my ji nedokážeme vzdorovat, i kdybychom si to sebevíc přáli.

2.5 Renesance

Renesanční pojetí mileneckého vztahu a lásky se v mnohém liší od pojetí středověkého. Je pro ni charakteristické celkové uvolnění, pokud jde o vztah mezi mužem a ženou. Žena je rovnocenným partnerem muže a proto se milenecký vztah popisuje jako svobodný.

Sonety Lauře (1327) - Francesco Petrarca

Sonety Lauře nejsou úplně typickým příběhem milostné dvojice, protože se jedná o platonickou lásku autora k jeho múze Lauře de Noves, kterou potkal na velikonoční mši v Avignonu. Hned jak ji uviděl, věděl, že právě jí bude věnovat svá díla. Petrarca si Lauru velmi idealizoval, aby byla ještě lepší než ve skutečnosti. I po její smrti psal pořád o ní a svá díla věnoval jen jí.

„Mír nenacházím, k válce síla není.
A bojím se a doufám, žhnu, jsem led.
Na nebe vzlétám, ležím na té zemi;
a v dlaních nic, objímám celý svět.

Vězní, kdo neotevře, nezamkne mi;
nechce mi vlást, nesundá smyčku zpět.
Smrt Amor nedá, pouta nesejme mi;
nechce mě živého, nezproští běd.

Bez očí vidím, křičím bez jazyka;
po zmaru prahnu, pomoc zaklínám.
Nenávist k sobě, lásku k jiné zas.

Pasu se v bolestech a v smích vzlykám.
K životu, k smrti stejný odpor mám -
a v tomto stavu, paní, jsme jen z vás. “

(Francesco Petrarka, Sonety Lauře)

Romeo a Julie (1595) - William Shakespeare

„Dva rody vznešené a mocné stejně
V překrásné Veroně - kam vás teď zvem,
krev krví znovu smáčí beznadějně,
starou zášť živí novým plamenem.
Z těch beder znesvářených do krve
vzdor hvězdám vzejde milenecký pár,
smrt těch dvou milenců však teprve
pohřbí ten starý rodičovský svár.
O jejich lásce k smrti předurčené,
o nenávisti rozhádaných rodin,
která ty děti do záhuby vžene,
sehrajeme hru v trvání dvou hodin.
Když něco pokazíme, dobře víme,
že s vaší pomocí to napravíme.“

Toto je prolog, se kterým vystupuje na začátku Chór. Myslím, že to vystihuje obsah celé knihy a všechny zvraty, které se staly, a nakonec i to nejsmutnější: smrt dvou milenců.

Příběh se odehrává ve slunné Veroně v 16. století., kde žily znepřátelené rody -Monteků a Kapuletů, kteří se už po generace nenáviděli a stále se hádali. Montekův syn Romeo prožívá neopětovanou lásku dívky Rosaliny. Přátelé se ho proto rozhodnou rozveselit a berou ho na maskární ples ke Kapuletům. Na ples se Romeo seznámí se čtrnáctiletou Julií Kapuletovou, do které se ihned zamiluje. Po ples se Romeo tajně vkrade do zahrady Kapuletů, kde vyslechne Juliino vyznání citů. Rozhodne se tedy vystoupit ze tmy a řekne jí, že její city opětuje. Už tuto noc si také slibují, že se vezmou. Druhého dne se koná svatba. Štěstí však netrvá dlouho. Romeo zabije v potyčce Juliina bratrance Tybalta a je vyhoštěn ze země. Julie je rodiči nucena vzít si Parida, proto o pomoc žádá mnicha Vavřince. Rozhodnou, že Julie bude fingovat svou smrt. Romeo se vrací a nachází nic netuše Julii mrtvou, protože mu posel nestihl dodat dopis se skutečností. Rozhodne se tedy ukončit svůj život nad tělem své lásky. Julie se probouzí a nachází vedle sebe mrtvého Romea. Bere jeho dýku a probodne se. Teprve smrt mladých milenců dokázala znepřátelené rody usmířit.

Myslím, že toto dílo je překrásné. Sice skončí špatně, ale myslím, že právě proto je ta kniha tak krásná. Zachycuje totiž tak silnou lásku dvou lidí, kteří jsou pro ni schopni obětovat svůj život.

Othello (1604) - William Shakespeare

Příběh se odehrává v Benátkách a na Kypru v 15. století. Zamilovaní milenci Othello a Desdemona se rozhodnou spolu uzavřít sňatek. Jejich lásce však nepřeje Othellov pobočník Jago, který touží po vyšším společenském postavení, a proto spřádá intriky. Našeptá Othellovi, že je mu Desdemona nevěrná. V Othelovi se probudí velká žárlivost a zaslepený uvěří Jagovým slovům. Rozhodne se tedy Desdemonu potrestat. Ve velkém rozhořčení ji uskrtní. Vzápětí se však dozvídá pravdu, ale už je pozdě. Desdemona je mrtvá.

V této tragédii Shakespeare ukazuje jinou podobu lásky než třeba v Romeovi a Julii. Othello Desdemonu miluje, ale snadno se nechá unést vášnivými city a přestane uvažovat zdravým rozumem, i když se mu Desdemona snaží říct, že její láska k němu byla vždy čistá a neposkvrněná. Bohužel jí přesto neuvěří. Desdemona, která mu nikdy nebyla nevěrná, byla vždy oddaná jejich lásce, tak umírá kvůli touze a vypočítavosti Jaga.

2.6 Klasicismus

Klasicismus spadá do 17. – 18. století. Bylo pro něj typické navazování na renesanční ideály. Nezobrazuje intimní život jedinců, ale vždy vztah ke společnosti. Převládají prvky jako jednoduchost, střídmost a vyrovnanost. City a pocity jsou potlačovány a do popředí se dostává rozum a pevný řád.

Cid (1759) - Pier Corneill

Corneillova tragédie platí za drama lásky a cti. Hlavním námětem je láska Ximény a dona Rodriga, která má být završena sňatkem. Ximenin otec však urazí Rodrigova otce a ten mstí otcovu pohaněnou čest v souboji hraběte zabije. Xiména i přes svou velkou lásku žádá Rodrigovu hlavu jako potrestání. Rodrigo má pro svá velká vítězství na své straně panovníka a ten nařídí souboj. Vítěz získá ruku Ximény. Xiména, když si omylem myslí, že je Rodrigo mrtev, oplakává jeho smrt a vyznává se ze své lásky k němu. Král rozhodne, že po ročním odkladu, budou sezdáni.

Tento příběh je jasným úkazem toho jak dokáže být láska prchlivá a křehká. Člověk v návalu hněvu a bolesti dokáže být velmi krutý a bohužel některé činy již nejdou vzít zpět. Čas pomalu a tiše zhojí bolesti lásky.

2.7 Preromantismus

Sahá do 2. poloviny 18. století a tvoří protiklad ke klasicismu, kde dominovala chladná rozumovost. Do popředí se dostávají citové prožitky nezkaženého člověka. Cit se stává zdrojem morálních hodnot a nemusí být regulován rozumem. Projevuje se sentimentalismus. Rozvíjí se i vztah k přírodě a častými místy jsou pochmurná opuštěná jezera, hřbitovy a trosky hradů.

Utrpení mladého Werthera (1774) – J. W. Goethe

Milostný román, jehož inspirací byla Goethova nenaplněná láska k dívce Ulrice.

Mladý malíř Werther, který miluje přírodu a dlouhé procházky, přijíždí na venkov, aby se věnoval malování. Seznámí se s mladou, hezkou dívkou Lottou, do které se bezhlavě zamiluje. Lotta je již ale zasnoubena a má se provdat za Alberta. Albert je velmi čestný a dobře vychovaný muž. Werther Lottu denně navštěvuje a podnikají spolu dlouhé vycházky. Po čase ale muž odjíždí, neboť již nesnese déle pobývat v přítomnosti ženy, kterou bezhlavě miluje, a ona patří jinému. Po jeho návratu je již Lotta ženou Alberta a i přesto ji Werther vyznává lásku. Ona ho také miluje, avšak její čest jí nedovolí klamat manžela. Z velké a nešťastné lásky se Werther těžce zraní střelnou zbraní a umírá. Umírá i se svými nenaplněnými city a je pohřben na místě, které si sám určil.

Po vydání této knížky následovala vlna sebevražd. Lidé se s Wertherem ztotožňovali a nacházeli v něm sama sebe. Wertherova velká a neopětovaná láska přerostla až v zoufalství, které ukončila až smrt.

Faust (1808) - Johann Wolfgang von Goethe

Je to druhé Goethovo slavné dílo.

Dojemný a smutný příběh chudé a hezké dívky Markétky, která kvůli své lásce k Faustovi obětuje i smrt bratra, matky, nenarozeného dítěte a i svůj život. Faust, který kvůli touze po novém poznání a kráse upíše svou duši d'áblu, si později uvědomí svou vinu a je zdrcen její smrtí. To je ale již pozdě.

Je to velmi smutný příběh, kdy byla pošlapána a zničena čistá a věrná láska jedné dívky.

Manon Lescaut (1731) – Antoine Francois Prévost d'Exiles

Hlavními postavami tohoto románu je krásná šestnáctiletá dívka Manon, kterou rodiče nutí jít do kláštera a mladý naivní šlechtic a rytíř de Grioux, který se má stát knězem. Setkávají se spolu v zájezdním hostinci, zamilují se do sebe a odjíždějí do Paříže. Přestože dívka Des Grieux miluje, nechce se vzdát šperků a přepychu, který jí nabízí jistý bohatý pan Duval. Na budoucnost nepomýšlí. Zdá se být roztomilou a nevinnou. Je tak mladá, všemi obdivovaná a bezstarostná. Rytíř de Grioux Manon neskutečně miluje a je schopen pro ni udělat cokoli. Je však láskou natolik zaslepený, že si o Manon myslí, jak je nevinná. Obětuje jí svou čest i kariéru, a to i přesto, že Manon má pro svého rytíře, jen „věrnost srdce“. Příběh o hledání čisté lásky v době, kdy v okolním světě dominuje touha po penězích a rozkoši, končí tragicky. Manon umírá svému rytíři v náručí.

„Manon je můj osud, Manon je můj osud.

Manon je všechno, co neznal jsem dosud.

Manon je první a poslední můj hřích,

nepoznat Manon, nemiloval bych.

Manon je motýl. Manon je včela.

Manon je růže, hrozená do kostela.

Manon je všechno, co neztratí nikdy svůj pel.

Manon je rozum, který mi uletěl!

Manon je dítě. Manon je plavovláska.

Manon je první a poslední má láska.

Manon, ach Manon, Manon z Arrasu!
Manon je moje, umřít pro krásu...“

(A. F. Prévost d'Exiles, Manon Lescaut)

„Čím to, že já, Manon,
tak šťastna jsem?
Čím to, že já, Manon,
se líbím všem,
co na mně lidé mají?
Mě nezajímají,
jen jeden, jen jeden, jen jeden...
Čím to, že já, Manon,
si přesto všímám jich?
Čím to, že já, Manon,
si tropím z nich ráda smích?
Každý mi něco slíbí,
mně se však, mně se líbí
jen jeden, jen jeden, jen jeden...
Čím to, že já, Manon,
ač je mi šestnáct let,
čím to, že já, Manon,
mám opustiti svět?
Vždyť život trvá chvíli,
ach, vždyť ten život milý
je jeden, jen jeden, jen jeden...“

(A. F. Prévost d'Exiles, Manon Lescaut)

Toto dílo je kontrastem mezi láskou vespělého muže, a láskou mladé dívky, skoro dítěte k životu. Velkou vinu na tragédii mají i jejich takzvaní přátelé. Morálka těchto lidí je zavrženíhodná.

2.8 Romantismus

Romantismus, spadající do konce 18. a poloviny 19. století se zabýval celistvostí duše a typický pro něj byl stereotyp duševního života. Je to umělecký kontrast ke klasicismu. Dochází k prohlubování protikladů mezi individuem a společností, ideálem a skutečností. Zdůrazňuje spontánnost a emotivnost. Hrdinové se bouří proti společenským konvencím a nechtějí se podříditi svému pokryteckému okolí. Jsou to obvykle silní a výjimeční jedinci, vyznačující se vášnivou

citovostí a pocitem osamocení. Často také prožívají osudovou lásku, ale protože milují buď vysněný ideál, nebo již zadanou ženu, musí jejich láska skončit nešťastně. Za místo zrodu romantismu je považována Anglie, ale rozvinul se i ve Francii.

Chrám Matky Boží v Paříži (1831) - Victor Hugo

Děj se odehrává ve středověké Paříži za vlády francouzského krále Ludvíka XI. Hlavním hrdinou knihy je hrbatý, téměř hluchý a na jedno oko slepý zvoník Quasimodo, kterého se v dětství ujal kněz Frollo, za což mu byl velmi vděčný a oddaný. Až do té doby, než ho Frollo přesvědčí, aby unesl krásnou cikánku Esmeraldu, do které je tajně zamilovaný. Únos však překazí mladý Phoebus. Esmeralda se do něj ihned zamiluje, ale Frolla nenávidí a Quasimoda je jí líto, protože ho zatknou a odsoudí k trestu na pranýři, kam mu Esmeralda přinese vodu. Frollo zaútočí na Phoeba. Esmeralda myslí, že je mrtev a je odsouzena k trestu smrti za vraždu a čarodějnictví. Phoebus však není mrtev. V den popravy ji Quasimodo unese do chrámu, kde jí poskytne azyl a přizná jí, že ji miluje. Esmeralda, ale jeho city neopětuje. Kněz Frollo ji žádá, aby se stala jeho milenkou, ona ale odmítá, a proto ji kněz nezachrání a je popravena. Když její lásku nemá on, nebude ji mít nikdo. Quasimodo je velmi naštvaný, a tak kněze shodí z věže. Po letech je Quasimodova kostra nalezena v hrobce u Esmeraldy, protože on ji miloval tak moc, že raději dobrovolně zemřel v jejím objetí, než aby žil bez ní.

Autora k napsání této knihy inspiroval objev, který našel při návštěvě a důkladné prohlídce chrámu Matky Boží v Paříži v temném zákoutí jedné věže: zvláštní, lidskou rukou do zdi vyryté slovo: 'ANÁRKH. Tato velká řecká písmena vtesaná do kamene autora velmi zaujala. Vzbuzovalo to v něm zvláště pochmurný smysl a osudový význam. Vyptával se, snažil se uhodnout, kdo byla ona zoufalá duše, která nechtěla opustit tento svět, aniž by zanechala na čele starobylého chrámu toto znamení zločinu nebo neštěstí. Dnes už nezůstalo nic ze záhadného slova vyrytého do temné věže chrámu, nic z neznámého osudu, nic z jeho smutku. Zbyla jen vzpomínka, kterou mu věnuje autor této knihy, protože člověk, který vepsal ono slovo do zdi, zmizel před několika staletími. A o tomto slově je napsána tato kniha.

Oddaná láska, čistota srdce, nejhlubší a nejčistější city nevhledného hrbáče tvoří protiklad ke krásné Esmeraldě, která miluje Phoebuse. Myslím, že by ani nedokázala ocenit lásku Quasimoda, kdyby nepoznala Phoebuse, protože ani ta nejčistější láska, kterou k ní Quasimodo cítil, by nemohla přebít to, jak vypadal.

Dáma s kaméliemi (1848) – Alexandre Dumas mladší

Autobiografický román nešťastné lásky.

Děj se odehrává v Paříži v 19. století, kdy se hlavní hrdinka krásná Markéta Gautierová seznámí s mladým a pohledným Armandem Duvallem, který se do ní zamiluje. Tento vztah má však jediný háček, neboť Markéta je kurtizánka. Armandova rodina je proti, protože vztah s kurtizánkou je pro ně i pro společnost nepřijatelný. Markéta si je toho vědoma, a proto Armanda stále odmítá a žije dál svůj společenský život, avšak později zjišťuje, že je nemocná, a proto se rozhodne oddat své lásce k Armandovi. Odjíždějí spolu na venkov, kde si pronajímají dům. Markéta je šťastná, ale i tak se rozhodne zase navrátit do Paříže, aby ji Armand neviděl nemocnou. Armand je zničený a odjíždí na cestu daleko od Paříže. Po svém návratu samozřejmě hned hledá Markétu. Ta už bohužel zemřela. Armand jí tedy nosí aspoň její oblíbené květiny na hrob- kamélie.

Tato kniha ukazuje nešťastnou lásku a je částečnou autobiografií Alexandra Dumase mladšího, který se chtěl podílet o bolest, kterou v lásce zažil on. V knize však nejsou jen smutné momenty, jsou tam i dlouhé romantické rozhovory mezi milenci. Bohužel je tu ukázán i přístup společnosti a představa otce o snoubence syna. Z této knihy si můžeme vzít i několik poučení například, že se máme lásce poddat, i když je složitá a mnozí nám ji nepřejí, protože bychom neměli žít s pocitem, že jsme něco chtěli, ale neudělali jsme to. Ovšem musíme dávat i pozor na svoji pověst a na to co děláme, abychom žili bezstarostný život bez odsuzování.

Já tuto knihu považuji za krásné dílo, které vykresluje lásku takovou jaká je-krásná, ale i nemilosrdná k nám, kteří milujeme, protože nikdo si neurčuje, do koho se zamiluje. Armand si také nikdy nemyslel, že se zamiluje do kurtizánky, ale opak byl pravdou, protože se do Markéty zamiloval na první pohled a věděl, že v životě už nikdy nebude více milovat někoho než krásnou a pro něho neposkvrněnou Markétu.

Rozum a cit (1810) – Jane Austen

Román rodinného života, který vykresluje běžný život a běžné starosti střední třídy. Tento druh románu psaly ženy, o ženách a pro ženy. Hlavní postavy bývají inteligentní, morálně silné hrdinky, které kontrastují s pošetilostí svého okolí.

Děj se odehrává v Anglii na přelomu 18. a 19. století v sídle Dashwoodových v Sussexu. Hlavními hrdinkami jsou sestry Dashwoodovy. Nejstarší Elinor, která byla bystrá, rozumná, klidná, ale hlavně laskavá a dobrosrdečná. Prostřední Marianna, která se po mnohých stránkách podobala

Elinor. Byla chytrá a rozumná, ale příliš horlivá a v zármutku a radosti neznala míru. Též byla šlechetná a zajímavá, avšak bohužel neopatrná po své matce, která stejně jako ona měla romantické představy o lásce. Nejmladší byla 13letá Margaret, jež se vyznačovala dobrosrdečnou a hlavně veselou povahou. Příběh se zaměřuje hlavně na starší Elinor a prostřední Mariannu, které prožívají lásku plnou zvrátů. Elinor se na venkovském sídle zamiluje do plachého a tichého Edwarda Ferrarse, který je už ovšem zasnoubený s Lucy Steelovou, o kterou však nemá zájem a chce své zasnoubení zrušit, protože ji o ruku požádal z mladické nerozvážnosti. Elinor s ním proto nemůže být. Edward odjíždí. Když je pryč od Elinor, zjistí, že ji miluje a je rozhodnut se pro jejich lásku vzdát všeho. Vzdává se proto věna, které by mu rodiče vyplatili. Chudý, ale zamilovaný odjíždí zpátky za Elinor, která ho šlechetně přijímá zpět a odjíždí s ním na venkov, kde chtějí spolu žít v manželském svazku. To Marianna zažila mnohem smutnější a ještě více strastiplnou lásku. Začalo to na venkově, kde se seznámila s pohledným a urostlým panem Willoughleym, který o ni také jeví zájem a skládá jí jednu poklonu za druhou. Kvůli své zbrklosti a neuváženosti si Marianna v okamžiku lásky slibuje s Willoughleym budoucnost. Tajně se zasnoubí. On však za nedlouho musí odjet do města. Marianna je z toho smutná, ale seznamuje se s tvrdým, ale v duši dobrým plukovníkem Brandonem, který se do ní hned zamiluje, ale ona jeho vůbec nemusí, protože si myslí, že je zatrpklý. Mezitím se Willoughley ve městě zasnoubí s bohatou dívkou. Marianna o tom nemá vůbec ponětí a dál čeká na svého milého. Čeká na něj tak dlouho, dokud jí plukovník neoznámí, že si Willoughley bere bohatou dívku z Londýna, protože nemá peníze. Marianna je bezradná a několik dní a nocí jen propláče. Nejí ani nepije. V té době je jí oporou plukovník, ke kterému začíná mít přátelský vztah. Potom učiní těžké rozhodnutí. Vezme si plukovníka. Manželství je šťastné, ale Marianna nikdy nezapomene na Willoughleyho, kterého bude vždy milovat. Dokonce i on v Londýně zjišťuje všelijaké novinky z jejího života, protože ji také stále miluje, ale už je pro něj pozdě, protože Marianna začala nový a mnohem šťastnější život. Kniha tedy dopadla v obou případech dobře a nakonec byly obě sestry šťastné. Jedna však s mužem, které ho tuze milovala a druhá s mužem, kterého měla sice ráda, ale její srdce vždy patřilo jinému.

V této knize se ukazuje jak láska šťastná, tak nešťastná, ale nakonec obě sestry našly své štěstí, i když u Marianny to nebylo zrovna s tím mužem, kterého tak moc milovala, protože ji ten muž zradil. Podle mě tímto autorka poukazovala na to, že muži se v té době starali hlavně o sebe, a proto si často vybrali sňatek, který pro ně byl výhodnější, než aby si vzali ženu, kterou milovali. Dá se tedy mluvit o pravé lásce? Možná že ano, možná to byla opravdu pravá láska, jen nebyla šťastná, protože kde je napsáno, že pravá láska musí dopadnout vždy dobře? V tomto případě to nevyšlo asi i proto, že Willoughleymu více záleželo na svém postavení a penězích. Ale to už není chyba lásky, ale povahy člověka. Protože láska byla, je a bude už navždy čistý a něžný cit.

Mně se kniha velmi líbila. Byla plná zvrátů, kvůli kterým jsem se nemohla od knihy odtrhnout. Hlavní hrdinky této knihy byly moudré a silné ženy, které ovšem podlehly lásce, která z nich mnohdy dělala to, co ony ani nechtěly. A to si myslím, že by si měli všichni hlídat, protože to, že milujete, ještě neznamená, že ze sebe budete dělat něco, co nejste.

Máj (1836) - Karel Hynek Mácha

Báseň oslavující májovou přírodu, ale hlavně tragický příběh milenců Viléma a Jarmily. Vilém zjistí, že dívka jeho srdce Jarmila byla svedena. Jejího svůdce zabije. Stává se z něho otcovrah, protože svůdcem Jarmily byl jeho otec. Vilém je zadržen a umírá na popravišti. Jarmila se utopí v jezeře.

Já považuji toto dílo za nejvýznamnější dílo českého romantismu. Myslím, že nezachycuje jen tragédii milenců, ale i tragédii obecně lidskou. Velmi zajímavé je i to, jak se autor ztotožňuje se svým hrdinou. Zvláštní je však to, že si tuto báseň připomínáme vždy 1. května (máje), kdy říkáme: „První máj, lásky čas.“ Ale toto dílo končí tak tragicky a i celý průběh básně je pochmurný, že si říkám: „Hodí se připomínat ji zrovna v tento den?“ Asi ano. Je to totiž tak krásné dílo, že si to zaslouží.

Démon (1829) - Michail Jurjevič Lermontov

Poema pojednává o padlém andělovi, který zabije manžela Tamary, kterou miluje. Dívka truchlí, ale tajemný hlas jí našeptává, ať zapomene. Hlas ji stále pronásleduje. Nenachází bezpečí, ani v tichu kláštera. Je to démon, který chce zase najít klid, usmířit se s Bohem a žít v dobru. Za slov lásky se k ní přiblíží a políbí ji. Tamara padá k zemi, otrávená jeho dechem. Je mrtvá. Nechá ji pohřbit vysoko v horách, aby byla stále blízko nebi. Démon je opuštěn a znovu bez lásky.

Autor, však poukazuje na to, že zlo není v démonovi, ale v řádu, který z něj zlo udělal. Dílo je též naplněno smutkem a melancholií, kterou autor cítil ve vědomí samoty a bezmoci pod nátlakem tehdejšího života v Rusku.

Dílo také ukazuje, že lásku si nemůžete vynutit a očekávat, že ji tím získáte.

Evžen Oněgin (1825) - Alexandr Sergejevič Puškin

Mladý Evžen Oněgin, znučený šlechtic, se rozhodne odjet na venkov, protože městske bály ho už nudí. Na venkově se schází s básníkem Lenským, který ho představí rodině Laurinů a hlavně své milé dívce Olze. Také se seznámí s mladou Taťánou, která se do něj ihned zamiluje. Myslí si, že je to osudová láska, a tak se rozhodne Evženovi napsat dopis, kde mu píše o svých citech. Oněgin jí neodepisuje, ale pak se náhodně potkávají na plese a on jí řekne, že její city neopětuje. Aby Taťáně ublížil, tancuje celý večer s Olgou, to ale naštvě básníka Lenského, který ho vyzve na souboj. Bohužel Lenský je v boji zabit. Oněgin je ze svého chování zklamán a rozhodne se odjet do Ruska. Po 10 letech se vrací zpátky do Petrohradu, kde potkává Taťánu, která se provdala za bohatého šlechtice. Evžen k ní zahoří láskou a píše jí dopisy. Taťána ho také stále miluje, ale chce zůstat věrná svému manželovi, a proto na jeho dopisy neodpovídá.

Román na pomezí realismu a romantismu ukazuje znučeného šlechtice Oněgina, který neopětuje lásku k citově založené Taťáně. Román končí paradoxně tím, že nakonec láskou zahoří i Oněgin, ale je pozdě, protože z dříve citlivé Taťány se stává chladná žena, i když se její city k němu nezměnily. V knize se také odvíjí láska básníka Lenského a Olgy, ale ta končí tragicky smrtí básníka.

„Tys ten, jenž Bohem seslán mi byl

až do hrobu mě chrániti ...

Byls vidinou mých nočních snění,

už drahý mi, když nezřený,

tvůj zrak mě mučil plameny,

tvůj hlas zněl v touhy rozeznění

- a nebyl to jen sen - jak zvon!

Jen vstoupil jsi, už jsem tě znala,

a strnula jsem, tvář mi vzplála,

hlas nitra řekl mi: Toť on!

Och ano. . . Já tě slýchávala
tys tiše se mnou rozmlouval
když chudákům jsem pomáhala
i když jsem v prosbách klekávala
za zmatené své duše žal.
Zda tys to, přízraku můj milý,
se do světnice v oné chvíli
průzračnou nocí nesnesl,
nepostál tiše nad pelestí?
A slova naděje a štěstí
zdas v útěchu mi nehlesl?
Kdo jsi? Můj anděl ochránitel?
Či úskočný můj pokušitel?
Vid', zbavíš mě mých zmatků těch!
Snad je to klam, jenž svými stíny
v mou nezkušenou duši leh!
A mně je souzen osud jiný..“

(A.S.Puškin, Evžen Oněgin)

Hrabě Monte Christo (1844) – Alexandr Dumas starší

Děj se odehrává ve Francii po pádu císaře Napoleona a návratu Bourbonů na francouzský trůn v roce 1815 a trvá do červencové revoluce v roce 1830. Mladý Edmont Dantés, který je zasnoubený s krásnou Mercedes, pracuje jako lodní důstojník na obchodní lodi Faraón. Při plavbě zemře kapitán

a poprosí Edmonda, aby jel na ostrov Elba. Edmont tak učiní. Na ostrově se setkává s Napoleonem, který ho prosí, aby doručil důležitý dopis, o kterém nemůže nikomu říct. O dopise se však doví závistivý spolupracovník Danglars, který se s Ferdandem Montegem domluví, že Edmonda udají. Edmond je ihned zatčen a poslán na ostrov If. Fernando, který je už dlouho zamilovaný do Mercedes, se jí tedy začne dvořit, když je její snoubenec pryč. Edmond se z vězení dostává po 14 letech za pomoci abbého Faria, který bohužel zemře, ale ještě před smrtí ho naučí mnoha věcem a hlavně mu řekne o ukrytém pokladu. Edmond poklad najde a vrací se bohatý mezi bývalé přátele, kteří ho udali. Všem se pomstil, tak jak si zasloužili. Ušetřil ale život syna Montega, o což ho požádala samotná Mercedes. Jejich láska je však navždy ztracena a Edmond odplouvá s mladou otrokyní Haydée.

Hlavním tématem v tomto příběhu lásky a života je podle mě zrada, kterou Edmond cítil. Největší zradu musel pocítit, když se vrátil a zjistil, že Mercedes si vzala Montega. Edmond věděl, že se se jí bude Fernando dvořit, ale přece jen Mercedes mohla počkat, jako třeba čekala Penélope na Odysea. Proč tedy nepočkala? Je mnoho důvodů, proč nečekala, ale je i mnoho důvodů proč počkat mohla a tím hlavním je přece láska. Samozřejmě, že autor napsal, jak to napsal a myslím, že to bylo správně, protože tím lidem ukazuje, že musí jít dál, i když milují, protože to pro ně znamená nový začátek a hlavně je dobré jít dál, ale člověk nikdy nezapomene, tak jako Mercedes nezapomněla na Edmonda. Bohužel jejich láska už byla ztracena.

Miláček (1885) - Guy de Maupassant

Děj líčí život vyšší společnosti ve 2. polovině 19. století ve Francii. Hlavním hrdinou je mladý Duroy, který se touží stát novinářem. Ke svému postupu v kariéře využívá osamělé, mocné a bohaté ženy se, kterými si jen vypočítavě hraje. Pokud mu již není k užítku, nemilosrdně ji opustí a jde ctižádostivě za další. Tento plán mu pomáhá a v kariéře se mu velmi daří. Ocítá se v nejvyšší společnosti. Nakonec se ožení, ale ne z lásky. Zase jen proto, aby získal více peněz.

Kniha po vydání vyvolala obrovský poprask, ale i tak se stala velmi populární. Možná právě proto, že zachycuje tehdejší dobu dopodrobna a opravdu pravdivě. Autor si také nebere servítky a skutečnost popisuje drsně. Tím mě i tato kniha velmi zaujala, protože nám bez okolků říká, že pro někoho je láska, nebo v tomto případě žena, jen zboží nebo nástroj k vyplnění svých plánů. Po přečtení této knihy by asi jen snilek věřil, že i v té době a drsné společnosti mohla existovat láska. Jediné, co v knize nechápu, je postoj Duroye, protože já bych raději byla méně významným novinářem než abych žila život bez lásky a jedinou mou radostí by byly peníze.

Červený a černý (1830) – Stendhal

To, že láska není vždy jen čistý cit, nám ukazuje i další kniha. Například i ve Stendhalově díle *Červený a černý* (1830), se v lásce vyskytuje vypočítavost a touha po moci. Střídají se i dvě vášně - ctižádost a láska, avšak podle toho jak se to hodí dotyčnému falešnému svůdníkovi.

Ústřední postavou tohoto románu je mladý cílevědomý muž Julien Sorel, který není spokojen se svým postavením. Zpočátku má milostný vztah s paní de Renal, matkou několika dětí, které má na starost jako vychovatel, ale ona po vyjádření jejich poměru volí rodinu. Julien odjíždí do Paříže a seznamuje se s dcerou bohatého a významného šlechtice Matyldou. Ze začátku Julienovi klade odpor, netrvá však dlouho, bezhlavě se zamiluje a čeká dítě. Julien dosáhl vysokého postavení a je spokojen. Jeho radost ale netrvá dlouho, protože paní de Renal napíše dopis otci Matyldy, že tu nebohou dívku jen využil. Julien ve vzteku paní de Renal postřelí. Za tento čin je odsouzen a má být popraven. Obě ženy ho navštěvují ve vězení a vyprosí mu milost. Julien ale hrdě odmítá od takové společnosti milosti a umírá na popravišti. Paní de Renal zemře tři dny po jeho smrti.

Jana Eyrová (1847) – Charlotte Brontëová

Kniha se dočkala okamžitého úspěchu u kritiky i čtenářů. Román inspiroval řadu dalších umělců a patří k největším klenotům světové literatury.

Hlavní hrdinkou tohoto románu je Jana Eyrová. Jako malé děvčátko ztratila rodiče a nový domov jí měla zajistit její teta. Bohužel tam se jí dostane jen duševního a fyzického týrání. Nakonec ji teta pošle do internátní školy v Lowoodu. Tam měly dívky velmi přísný režim, dostávaly malé porce jídla, strádaly zimou a navíc byly trestány. Jediná kamarádka, která Janě dodávala sílu, umírá. Jana jako jedna z mála přečkala zlé časy a stala se učitelkou. V osmnácti letech odchází a stává se vychovatelkou malé dívky na velkém a bohatém panství Thornfield u pana Rochesterera. Postupem času se Jana do trochu podivínského pana Rochesterera zamiluje a její city jsou opětovány. Jana byla na svou dobu velmi bystrá, chytrá a krásně malovala. Její zásady a čistotaduše jsou obdivuhodné. Touží po čisté lásce, radosti, štěstí, ale i touze být rovnoprávnou ženou svému muži. Pan Rochester Janu velmi miluje a požádá ji o ruku. Bohužel skrývá ve svém domě šílenou a nebezpečnou manželku. Jana nic netušíc se právě tuto skutečnost dozví až ve svatební den. Nešťastná Jana uprchne a tato cesta do neznáma jí stojí málem život. Naštěstí potkává rodinu, která ji nabídne přístřeší a pomoc. Jana začíná znovu učit. Z náhlého popudu vidět ještě milovaného muže, kterého musela proti své vůli opustit, se vrací na panství. Zjišťuje, že sídlo vyhořelo, žena pana Rochesterera

zemřela a on sám přišel o zrak a o ruku a žije v ústraní. Jana se rozhodne si pana Rochesteru vzít. Manželé spolu žijí šťastně a mají i děti. Jejich vzájemná láska je hluboká a čistá.

V knize najdete okamžiky smutné, mrazivé, depresivní, místy skoro děsivě hrůzné. Na druhé straně budete odměněni chvílemi čirého a nesobeckého štěstí, slov lásky, vyznání silných citů, které překlenou nepřízeň osudu i času.

„Jsem už vdaná deset let. Vím, co to je, žít jen pro člověka a s člověkem, kterého miluji nade všechno ostatní tady na zemi. Pokládám to za nesmírné požehnání, že můj manžel žije jen pro mne, tak jako já žiji jen pro něho - je to požehnání, jaké nelze slovy vyjádřit. Žádná žena na světě nebyla svému muži nikdy tak blízká, jako jsem já, nikdy nebyla natolik kostí z jeho kosti a tělem z jeho těla.“

(CH. Brontë, Jana Eyrová)

Cestou lásky (1955) - František Kožík

Román je hlavně o životě a díle Josefa Mánese. Avšak další dějovou linkou je i vztah Josefa s jejich služebnou Františkou Šťovičkovou, které on říkal Fanyňko. Josef se oni zajímal hned od začátku, ale nemohl své city dávat najevo, protože nevěděl, jestli je Fanyňka opětuje, a také kvůli sestře Amálii, která by poslala Fanyňku ihned pryč. Když však nebyl nikdo doma, Josef se snažil s Fanyňkou sblížit. Pomalu zjišťoval, že ho také miluje. Svůj vztah tajili a mohli spolu, být jen když nebyl nikdo doma. Fanyňka ale otěhotněla a Amálie ji vyhnala. Josef se nedokázal sestře vzepřít, a proto ztratil Fanyňku navždy. Ta mu roku 1850 porodila dceru Josefinu. Už podle jména je zřejmé, že ona na něj nikdy nezapomněla a stále ho milovala.

Kniha mě velmi zaujala, jak životem Josefa Mánese, tak jeho příběhem lásky s Fanyňkou. Myslím, že Josef by rád spojil svůj život s milovanou ženou a dcerou, ale jeho původní rodina pro něj tolik znamenala, že raději ztratil lásku než rodinu. Po Fanynce si nenašel žádnou jinou dívku a zůstal jí svou láskou věrný, i když nenašel před rodinou dostatek síly se jí zastat.

2.9 Novoromantismus

Období druhé poloviny 19. a počátku 20. století. Tento směr považoval za důležitou složku individualitu, lyričnost a emocionalitu.

Cyrano z Bergeracu (1897) - Edmond Rostand

Pyšný mladý šermíř Cyrano je tajně zamilovaný do své sestřenice Roxany. Svou lásku jí nechce přiznat, možná protože má velký nos a někteří se mu proto posmívají. Roxana se mu ale přizná, že je zamilovaná do kadeta, který slouží u Cyrana v pluku, hezkého Kristiána, který její lásku opětuje. Cyrano chce, aby jeho milá byla šťastná, a proto se rozhodne pomoci Kristiánovi ji získat. Pomáhá mu psát milostné dopisy Roxaně, která se do něj kvůli dopisům zamiluje ještě víc. Jednou dokonce Cyrano napovídá Kristiánovi pod Roxaniným balkónem. Roxana je unešena Kristiánovými slovy a Cyrana si ani nevšimne. Dopomohl tím Kristiánovi k lásce s Roxanou. Žárlivý hrabě de Guiche, kterému se Roxana také líbí, pošle Kristiána a s ním i Cyrana do války. Kristián jí slibuje, že jí bude psát, ale dopisy za něj stále píše Cyrano. Píše jí často, někdy i dvakrát denně. Roxana je navštíví na bitevním poli a vyzná Kristiánovi lásku, ale ten je později v boji zraněn. Prosí Cyrana, aby řekl Roxaně o dopisech. Kristiánovi říká, že tak učinil, ale opak je pravdou. Po Kristiánově smrti se rozhodne Roxana odejít do kláštera, kde ji Cyrano navštěvuje, protože ji nikdy nepřestal milovat. Když ji jde navštívit, je napaden, ale i tak, k ní se zpožděním spěchá. Roxana ho požádá, aby přečetl poslední Kristiánův dopis, který psal vlastně Cyrano. Stmívá se, ale Cyrano čte dopis, který zná nazpaměť. Roxana si toho všimne a uvědomí si, že celou dobu psal dopisy Cyrano a pod balkónem slyšela hlas Cyrana. Roxana cítí, že celou dobu milovala Cyrana a ne Kristiána, ale už je pozdě. Cyrano umírá.

Toto veršované drama je inspirováno skutečným příběhem Hectora-Saviniema de Cyrano. Ukazuje sebe obětující lásku, která nekončí dobře, i když Roxana na konci zjišťuje pravdu a lásku Cyrana opětuje.

Cyrano:

„Ba, to jest láska v skutku,

ten cit tak žárlivý a strašlivý, pln smutku,

to v skutku láska jest v svém celém rozvášnění,

to pravá láska jest a sobecká přec není!

Jak rád za štěstí tvé bych dal ti celé svoje,

bez tvého vědomí, vlastního bez úkoje,

jen kdybych z daleka tvé štěstí smát se slyšel,

jemuž jsem obětí i života vstříc přišel!
Tvůj pohled každíčkový ctnost novou ve mně vzbouzí
a novou statečnost! Zda pochopit se vzpouzí,
tvé srdce všecko to, zda trochu o tom víš?
V tom stínu duše má, jak stoupá k tobě, zříš?
Ach, dnešní večer jest pln kouzla, plný krásy,
já všecjodím to vám, slyšíte moje hlasy?
To příliš, v nadějích co ještě pro mne kývá,
vše splněno je teď, jen umřítí mně zbývá,
neb vy při slovech mých, to nejsou illuse,
se chvíte - Zříte to, vy modré haluze! -
jak mezi listím list! Ba, ano, ty se chvěješ,
ať zapíráš to již, však v srdci svém mi přeješ,
a chvěním ruky tvé, té drahé ve stínu,
to stoupá ke mně níž po větvích jasmínu!“
(políbí u vytržení konec svislé haluze)

(E.Rostand, Cyrano z Bergeracu)

2.10 Realismus

Pro realismus 2. poloviny 20. století se vžilo označení kritický realismus. Byla pro něj typická podmíněnost, úsilí o pravdivé zachycení skutečnosti a psychologický rozbor nesouladu mezi chováním a citem. Hlavním motivem děl je emancipace ženy a problémy v manželství.

Anna Karenina (1878) – Lev Nikolajevič Tolstoj

Hlavní hrdinkou je Anna Karenina, aristokratka, manželka státního úředníka a milující matka s morálními hodnotami. Zpočátku se s ní seznamujeme jako s energickou, sebevědomou ženou plné síly, oslňující krásou, moudrostí a elegancí. Jejím manželem je Alexej Karenin, který ztělesňuje chladného úředníka, který lpí na své práci a je schopen udělat cokoli, aby nebyla poskvrněna jeho čest a pověst rodiny. Na plese v Moskvě se Anna seznámí s urozeným, mladým, oslňujícím a odvážným důstojníkem Alexandrem Vronským. Vronskij Annu pronásleduje a ona podléhá jeho citům. Když zjistí, že je s Vronským těhotná, řekne vše manželovi, protože už nedovede lhát a nechce se přetvařovat. Opouští pro lásku nejen manžela, ale i svého syna Sergeje. Mezi milenci dochází k častým hádkám, neboť Anna trpí odloučením od syna a vyloučením ze společnosti. Vronskij tuto situaci těžko zvládá a Anna navíc bezdůvodně žárlí. Po jedné hádce odjíždí Vronskij ke své matce a Anna, která je zoufalá, se vydává za něj. Na nádraží se náhodou doví, že u jeho matky je i domnělá sokyně, a v její rozvrácené psychice nastane zlom a Anna se vrhne pod vlak. Vronskij po smrti Anny ztrácí smysl života a nastupuje jako dobrovolník do války. Manžel Anny, který byl nakonec ochoten i k rozvodu, se stará o obě děti.

Paní Bovaryová (1856) – Gustav Flaubert

Myšlenkou díla je, kam až může člověka dovést nenaplnění ideálů.

Mladá paní Ema Bovaryová je mladá, romantická, vášnivá a naivní manželka lékaře Karla Bovaryho. Pan Bovary je starší lékař, který neumí vyjádřit své city tak, jak by si Ema přála. Je jí jasné, že s Karlem nezažije život plný vášně a dobrodružství, ale pouze nudné stereotypní manželství. Uzavírá se do sebe a celé dny sní jen o životě lidí z vyšších vrstev a velkých měst. Pan Bovary má o Emu strach, a proto se přestěhují do velkého města. Po porodu své dcery Berty, kterou Ema hned předává kojné, se mohou konečně splnit její ideály a sny, které načerpala četbou milostných knih před vstupem do manželství. Postupně se zamiluje do dvou mužů. Ema je jimi okouzlena a její mysl patří jen soužití s milenci. Jako důkaz své lásky jí milenec na dluh kupuje drahé dárky. Bohužel ji oba milenci opustí a jí zůstane velký dluh, a navíc může přijít o všechnu majetek. Ema prosí tedy o pomoc své milence, ale Ti ji odmítají. Ema je zoufalá, zničená a zklamaná a jediné východisko je pro ni smrt. Ema se otráví a umírá. Její manžel zanedlouho žalem umírá.

Toto dílo má spoustu společných znaků s románem Anna Karenina. Obě vstoupí do manželství bez vášnivé lásky a postupem času si jako východisko najdou milence. Obě hlavní hrdinky spáchají

sebevraždu. Mně osobně je mnohem bližší Anna. Najde v sobě sílu se přiznat svému manželovi s láskou k jinému muži a velmi trpí odloučením od syna. Její smrt mi přijde jako chvilková slabost. Naproti tomu Ema se o svou dceru nestará a místo, aby manželovi pomohla splatit dluh, umírá, protože je to pro ni mnohem jednodušší únik před realitou.

3 1. polovina 20. století

3.1 Celková charakteristika

Celková společenská situace je poznamenána velkými vědeckými objevy a překotným vývojem moderní civilizace. Prohlubují se sociální rozdíly a dominuje pozitivismus. V literatuře nastupuje mnoho uměleckých směrů a proudů. Je to období imperialismu a autoři reagují na válku a chaos ve městech. Ukazuje se, jak důležitá je láska i v nejtěžších životních situacích, protože nám připomíná, že jsme ještě naživu. Svět ztvrdl a ztrpkl a sním i vztahy mezi lidmi. Na druhé straně však nejistota existence nejen hmotné, ale i samotné, mnohdy přiměla člověka hledat útočiště v prchavém okamžiku.

3.2 1. světová válka

První světová válka způsobila v celé Evropě hluboký společenský i duševní otřes. Spisovatelé zobrazovali v dílech pocity, postoje a utrpení lidí, hrůzné obrazy z bitevního pole, myšlenky a chování vojáků i tragické příběhy lásky lidí, kteří vinou války umírají.

Petr a Lucie (1920) - Romain Rolland

Milostná novela francouzského spisovatele vykresluje příběh tragické mladé dvojice za 1.světové války.Petr a Lucie se setkávají roku 1918, kdy ve Francii stále zuří válka.Společně zapomínají na okolní svět a žijí jen pro sebe. Dva měsíce plné lásky, před odchodem Petra do války.Rozhodnou se v kostele slíbit lásku, ale při obřadu je kostel bombardován.Na Petra s Lucií padá mohutný pilíř, který je pohřbívá.Jejich láska však žije dál.

Sbohem armádo (1929) - Ernest Hemingway

Americký dobrovolník Frederic Henry se v italské armádě na frontě seznámí s dobrovolnou sestrou Catherine Barkkeyovou z Anglie. Frederic je zraněn a musí na operaci do Milána. Catherine se

rozhodne jet s ním. Při cestě zjišťují, že se do sebe zamilovali. Jejich milostné vzplanutí je velmi vášnivé a Cathrin otěhotní. Frederic se již uzdravil a musí zpět do armády. Nakonec se rozhodnou pro útěk. Usadí se a šťastně čekají na příchod dítěte. Bohužel dítě se narodí mrtvé a umírá i Catherine na vykrvácení.

Kniha ukazuje, že láska může být i během války, ale jako v mnoha dalších dílech ukazuje i to, že velmi často nekončí dobře, protože se nedá žít šťastně, když kolem vás je válka.

Tři kamarádi (1936) a Nebe nezná vyvolených (1961)- Erich Maria Remarque

Oba romány se odehrávají po 1. světové válce, kdy se lidé stále ještě nevzpamatovali z hrůz, které jim způsobila válka. V obou příbězích jsou hlavní hrdinové mladí kluci, kteří se zamilují do mladé dívky, jež je bohužel vážně nemocná. Obětují pro svou milou, vše jen aby mohla hezky dožít svůj život, protože ji milují. V knize Nebe nezná vyvolených zemře i nešťastnou náhodou hlavní hrdina. V knize Tři kamarádi musí dožít mladý hoch svůj život bez své velké lásky.

Splav (1922) - Fráňa Šrámek

O 1. světové válce psal i Fráňa Šrámek, který ji zpracoval například v básnické sbírce Splav, kde propojil milostnou a přírodní lyriku s protiválečnými názory. Ukazuje nejobyčejnější a nejpřirozenější projevy života a lásky, které jsou bohužel ovlivněny válkou.

Velký Gatsby (1925) - Francis Scott Fitzgerald

Děj se odehrává po 1. světové válce, kdy si mladý milionář Jaye Gatsby buduje rezidenci v New Yorku, kde bydlí jeho láska Daisy, kterou musel opustit, když odešel do války. Po letech se setkávají a obnovují svůj vztah, i když ona je vdaná. Daisy a její manžel Tom se k sobě ale náramně hodí. Oba jsou lehkomyšní a záleží jim jen na penězích. Gatsby ji velmi miluje a myslí si, že je jeho pravá láska. Daisy ho má také ráda, ale spíše si s ním jen pohrává a využívá ho. Když Daisy zavíní nehodu a srazí ženu autem, ihned se vrací ke svému manželovi. Z vraždy je obviňován Gatsby, kterého nakonec zastřelí manžel sražené ženy. Daisy jeho smrt nezajímá a stará se jen o sebe.

Knihu jsem četla a je skvělá, protože vám ukazuje, jak to v životě opravdu chodí: bohatí a mocní nad vámi budou mít vždy výhodu, ale i to, že v lásce je skoro vždy jeden, který miluje více a udělal by pro druhého vše. Kniha mě dokázala rozesmát, naštvat i rozbrečet, protože byla plná zvratů. Možná by se mi kniha líbila více, kdyby měla šťastný konec, i když jsem Daisy nemohla vystát, protože byla vypočítavá, malicherná a nejvíce mě naštvalo, že si nevážíla čisté a silné lásky, kterou jí nabízel Gatsby.

3.3 2. světová válka

Po roce 1945 se hlavním tématem v literatuře stala 2. světová válka a její důsledky. Převážně autoři propojují válku z pohledů obyčejných lidí a hrůz války a koncentračních táborů. Na pozadí hrůzostrašných scén je láska tak krátká a bolestná a člověk se k ní mnohdy upíná jako k poslední radosti a naději nového života.

Romeo, Julie a tma (1958) – Jan Otčenášek

Děj se odehrává za Protektorátu Čechy a Morava. Mladý student Pavel potkává v parku mladou dívku Ester, která je Židovka. Nabízí jí úkryt a Ester přijímá. V úkrytu ji navštěvuje každý den, povídají si, svěřují se se svými sny a plány do budoucnosti. Zamilují se do sebe. Ester se začíná bát, aby se Pavlovi něco nestalo, protože se o ní dozvěděl kolaborant Čeněk. Pavel se rozhodne ji převést na venkov, ale noc před odjezdem přijedou němečtí vojáci. Ester ve strachu o Pavlův život vyběhne ze skrýše ven. Utíká. Klesá do trávy. Je mrtvá.

Kniha poukazuje na kruté pronásledování Židů, ale hlavně ukazuje lásku tak silnou, kdy je člověk schopen obětovat svůj život pro druhého. A také dobrou lidskou povahu, která stále je, protože když Pavel nabídl Ester úkryt, tak ji ještě ani neznal, ale můžeme to považovat za osud, že se právě tito dva potkali.

Čas žít, čas umírat (1954) - Erich Maria Remarque

Děj se odehrává za 2. světové války, kdy se německý voják Ernst Graebner vrací z fronty. Místo domova nachází vybombardované město. Hledá rodiče, ale bez výsledku. Jediná, koho ve městě potká, je jeho spolužačka z gymnázia Alžběta. Pomáhá mu hledat rodiče. Jejich vztah ale přeroste

v milostný. Graebner se však musí vrátit na frontu. Proto se rozhodnou, že se vezmou. Stráví spolu ještě svatební noc a Ernst musí odjet. Nechce, aby ho šla Alžběta vyprovodit. Když sedí ve vlaku, který se rozjíždí, zahlédne její hezkou siluetu. Ona se s ním musela rozloučit, protože ho milovala. Ernst na frontě umírá a Alžbětě po něm zbyl jen jeho vojenský plat, který dostává, ale hlavně i zlomené srdce.

Knihu jsem četla a je jednou z mých oblíbených. Autor tam líčí i nenávist, kterou měl i Ernst k válce a doufal, že skončí a on bude moct založit s Alžbětou rodinu. To se mu však nepovedlo.

Jozova Haňula (2002) - Květa Legátová

Děj novely se odehrává za 2. světové války, kdy mladá studentka lékařství Eliška musí odjet z města kvůli své činnosti v odboji. Se svým pacientem, venkovským mužem Jouzou, odjíždí do vesničky Želary a mění si jméno na Hana Nováková. Později se za Jouzu i provdá. Prostředím, kde teď musí žít, je znechucená, ale po bližším poznání okolí se jí tam začne líbit a nachází i hluboký milostný vztah k Jouzovi. Nalézá v něm oporu a přítele. Válka končí a ruští vojáci osvobozují Želary. Jouza je při tom zraněn a umírá. Eliška si uvědomuje, jak ho velmi milovala, ale ví, že do Želar bez Jouzi nepatří, a tak se vrací zpátky do města.

I v tomto příběhu se ukazuje, že se opravdu můžete zamilovat do kohokoliv i za těžké situace a na místě, které neznáte a nelíbí se vám. Na příběhu se mi také líbilo, že každý byl jiný, ale přece se našli a byli spolu šťastní. Bohužel příběh končí tragicky.

Předčítač (1995) - Bernhard Schlink

Knihu vypráví příběh Michaela Berga, který měl jako mladý patnáctiletý kluk poměr se starší ženou Hannou Schmitzovou. Prožil s ní první milostný poměr. Pokaždé, když jsou u ní doma, Hanna chce, aby jí předčítal - neumí totiž číst, ale Michael to neví. Jejich vztah je hezký a Michael si začne dělat naděje, ale Hanna najednou zmizí. Michael o ní uslyší až v roce 1966, kdy je vyšetřována jako spolupracovnice SS. Jde se podívat na jednání u soudu, ale nedá na sobě znát, že Hannu zná. Když sedí v soudní síni a vidí Hannu, začne vzpomínat. Dochází mu, že Hanna neuměla číst a přemýšlí, jestli byla schopna spáchat to, z čeho je obviněna. Hanna je odsouzena. Michael na ni stále myslí, protože je k jejich vztahu sentimentální. Rozhodne se jí posílat nahrávky, kde jí předčítá knihy. Po několika letech se odhodlá ji navštívit. Jejich setkání je ale chladné. Noc před propuštěním z věznice se Hanna oběsí. Nechává dopis na rozloučenou a peníze, které chce, aby předal židovské dívce Ilaně, která jí předčítala v koncentračním táboře.

Tento příběh je velmi dojemný a bolestivý. Na velkém citovém vzplanutí a lásce nám ukazuje, jak hluboce a nenávratně zničila válka lidské bytosti.

Příběh ukazuje, že Michael ve své lásce z mládí viděl jen to dobré, i když byla Hanna odsouzena.

3.4 2. polovina 20. století

Komunistický převrat v naší zemi v únoru 1948 bohužel zdeformoval literární vývoj na dlouhá desetiletí a vše se muselo podřizovat politické situaci. Politické čistky, likvidace inteligence, zákaz vydávání moderní západoevropské a americké literatury, věznění a psychický teror vedli k emigraci spisovatelů, což mělo za následek obrovský úpadek naší literatury.

Žert (1967) - Milan Kundera

Hlavním hrdinou knihy je mladý Ludvík Jahn, který chodí se svou mladší spolužačkou Markétou. Nechodí spolu úplně z lásky, spíše mají společný zájem - Komunistickou stranu. Ludvíka, ale kvůli blbému vtipu vyhodí ze školy a musí jít pracovat na Ostravsko do dolů. Markéta ho opouští, ale on si z toho nic nedělá. Na Ostravsku potkáva Lucii. Mladou, plachou, hezkou dívku, do které se zamiluje. Tráví spolu hodně času, protože je jediným člověkem, kterého Ludvík má a kterého má rád. Bohužel se nakonec rozcházejí kvůli chování Ludvíka. Lucie utíká pryč a nikdy se už spolu nepotkají. Ludvík se po propuštění z dolů rozhodne začít s manželkou kamaráda, který kdysi dopomohl k jeho vyloučení z fakulty. Vrhá se tedy do flirtu se starší ženou svého kamaráda, kterého nenávidí. Seznámí se s ní. Je to milá žena jmenující se Helena. Žena se do něj zamiluje, ale on se s ní rozchází a vrací se do rodného města.

V této knize můžeme vidět utrpení, které Ludvík zažíval a také jeho vztah k ženám. První vztah nebral vážně, protože byl mladý, v druhém hledal útěchu a milou náruč, ve třetím se chtěl jen pomstít a ženu využil jako nástroj. Je pochopitelné, že Ludvík kvůli nelehkému životu bral vše trochu jinak, ale zahrávat si se ženou a láskou je neodpustitelné i přes to, co se mu stalo.

4 Závěr

V kontextu se světovou a českou literaturou jsem se snažila postihnout různorodé milostné příběhy. Dále jsem se pokusila určit, co bylo pro jednotlivá literární období charakteristické. Jsem si vědoma širokého rozsahu zvolené tematiky. Soustředila jsem se na díla daného období, která jsem četla, nebo jsou mi známa z hodin literatury ve škole. Co se týče mé analýzy milostných dvojic, je velmi ovlivněna mým věkem, ale všechny ve mně zanechaly silný emocionální zážitek. Pokud má práce vedla k tomu, že Vás některé literární dílo zaujalo natolik, že si ho přečtete, byla má práce velmi úspěšná.

Prohlašuji, že na celé práci jsem pracoval samostatně a uvedl jsem použitou literaturu.

V Olomouci, červen 2015

podpis

Literatura a zdroje

knihy:

Victor Hugo: Chrám Matky Boží v Paříži. Praha: Academia, 2009

Erich Maria Remarque: Čas žít, čas umírat. Praha: Euromedia Group, 2013

William Shakespeare: Romeo a Julie. Brno: Atlantis, 2006

Francis Scott Fitzgerald: Velký Gatsby. Praha: LEDA s.r.o., 2011

Alexandra Dumas ml.: Dáma kaméliemi. Praha: Dobrovský s.r.o., 2014

František Kožík: Cestou lásky. Praha: Albatros, 1988

Guy de Maupassant: Miláček. Praha: Dobrovský s.r.o., 2014

Milan Kundera: Žert. Brno. Atlantis, 2007

Jane Austenová: Rozum a cit. Praha: Ottovo, 2011

Bernhard Schlink: Předčítač. Praha: Prostor, 2013

Erich Maria Remarque: Tři kamarádi. Praha: Ikar, 1962

Erich Maria Remarque: Nebe nezná vyvolených. Praha: Ikar, 2005

Karel Hynek Mácha: Máj. Praha: Československý spisovatel, 1968

William Shakespeare: Othello. Brno: Atlantis, 2009

Alexander Dumas st.: Hrabě Monte Christo. Praha: Svoboda, 1975

Francesco Petrarca: Sto sonetů Lauře. Praha: Vyšehrad, 2015

Publius Ovidius Naso: Paris a Helena. Praha: Rudolf Kmoč, 1947

Bible. Praha: Česká biblická společnost, 2001

Eduard Petiška: Staré řecké báje a pověsti. Praha: Albatros, 2005

Gustav Flaubert: Paní Bovaryová. Praha: Odeon, 1973

Jan Otčenášek: Romeo, Julie a tma. Praha: Československý spisovatel, 1959

L.N.Tolstoj: Anna Karenina. Praha: Leda, 2008

Charlotte Bronte: Jana Eyrová. Praha: Československý spisovatel, 2011

webové stránky:

[http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9mon_\(Lermontov\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C3%A9mon_(Lermontov))

http://cs.wikipedia.org/wiki/Ev%C5%BEn_On%C4%B9gin

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Cyrano_z_Bergeracu_\(drama\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Cyrano_z_Bergeracu_(drama))

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cerven%C3%BD_a_%C4%8Dern%C3%BD

http://cs.wikipedia.org/wiki/Utrpen%C3%AD_mlad%C3%A9ho_Werthera

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Faust_\(Goethe\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Faust_(Goethe))

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Manon_Lescaut_\(novela\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Manon_Lescaut_(novela))

http://cs.wikipedia.org/wiki/Tristan_a_Isolda

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Odyseus>

<http://www.vaseliteratura.cz/ctenarsky-denik/50-clanky/701-cid.html>

<http://www.cesky-jazyk.cz/ctenarsky-denik/romain-rolland/petr-a-lucie-10.html>

<http://www.rozbor-dila.cz/sbohem-armado-rozbor-dila-k-maturite/>

<http://www.cesky-jazyk.cz/ctenarsky-denik/frana-sramek/splav.html>

<http://www.rozbor-dila.cz/jozova-hanule-rozbor-dila-k-maturite/>